

Meghalt Kassák Lajos Hamlet, dán királyfi

Bemutatók
a szabadtéri
játékokon

Nyolcvan éves korában elhunyt Kassák Lajos, Kosuth-díjas író, költő. Több lapot szerkesztett, például a Ma, Munka, Alkotás, Kortárs című lapok, folyóiratok főszerkesztője volt. Első verseskötete Világnyám címmel 1915-ben jelent meg. Azóta napjainkig csaknem hetven könyve látott napvilágot — némelyikük nemcsak magyarul — regények, novellák, versek, képzőművészeti és irodalmi cikkei, tanulmányok. Halála pótlhatatlan vesztesége irodalmunknak.

Nádass József:

Kassák Lajosról

Szurtos kovács, leengedi a kalapácsot, inas kezével egykedvűen int jól van emberek, aki elmegy, az elmegy, sírjára ültessenek kankalint.

Szagos szegfűt, rózsát, árvaeskát, tulipántot, vizasztalják mély, nyirkos magányát, megköszönni életét úgyse tudjátok, temérdek kincsét, pazar ajándokát. 1967. július 23.

Pártnapok Szegeden

Július 27: Az Öntödei Vállalat gyáregységében (a gyáregység dolgozói számára), előadó: Sipos Géza; a Pannónia Szórmekekészítő és Szórmekekészítő Vállalat szegedi gyáregységében (gyáregység dolgozóinak), előadó: dr. Biczó György; a

Szegedi Ruhagyárban (a ruhagyár dolgozóinak), előadó: Csakmag György. Július 28: a megyei tanács nagytermében (a megyei tanács, a megyei és városi rendőrkapitányság és a KSH (gyáregység dolgozóinak), előadó: Jakab Sándor.

Trópusi forrás

Vasárnap Szeged fölött egyetlen felhő sem volt az égen, s a kánikula kivitte az embereket a partfürdőre, az uszodába, a Sárgára. A Tisza mentén több kilométer hosszan a kirándulóktól, furdózóktól volt népes a partmenti víz, s a füzes. A rétvorság figyelmeztetése ellenére sokan be-merészkedtek a Tisza közepére, a hajózó útra. Az ilyen furdózás rendkívül veszélyes, mert a szabálytalankodókra könnyen rászaladhat valamelyik gyors járatú motorcsónak. Hogy ez ne következzen, hathatóbb intézkedésekre lenne szükség a Tisza közepén úszkálókkal szemben!

Vasárnap mérték a legmelegebb júliusi napot Szegeden. A Meteorológiai Intézet jelentése a volt repülőteri állomáson 33,7 Celsius-fok volt a hőmérséklet, a József Attila Tudományegyetem Ady téri épületének tetején levő meteorológiai megfigyelő helyen pedig 33,5 Celsius-fokot mértek. Ezek szerint a június 27-i nap volt a legforróbb nap Szegeden, 34,6 Celsius-fokkal, a telnapi hőség ezt nem érte el. A meteorológia az ország több helyére vasárnapra záporosít, zivart jelzett. Az esőzóna csak Kecskemétiig terjedt végül is, ahol néhány milliméter csapadék hullott 8 óra tájban. Szegeden este csak felhős volt az égbolt, melyet hétfőn reggel 6 órakor is felhőfoszlányok takartak. Hétfőn reggel háromnegyed 9-kor már 27,9 Celsius-fokot mutatott a hőmérő, két tizeddel magasabbat, mint vasárnap reggel ugyanebben az órában.

A Szegedi Fürdők és Hőforrás Vállalat tájékoztató-

sa szerint a partfürdőn, az uszodában, a csónakházakon és a kertfürdőn mintegy 32 ezer ember keresett enyhülést. A vendéglátó vállalatnak a partfürdői, szabadtéri pavilonjai, valamint szegedi üzletei rekordforgalmat értek el: 700 ezer forintot árultak. Elfogyott 352 hektó poharas és közel 20 ezer üveges sör, 32 mázsa fagyalt, közel 20 ezer üveg üdítő ital, 3400 pohár parfé. A vendéglátó vállalat bevételének mintegy 40 százalékát a különféle ételek felszolgálása adta.

Az egyetemi fellebbezési kérvények elbírálása

Az 1967—68-as tanévre pályázó egyetemi felvételizők a közelmúltban megkapták a felvételi vizsga elbírálásáról szóló értesítést. Több tizeden jelöltől lévén szó, nagy érdeklődés kíséri a felvételi eljárás során következő fázisát: a fellebbezési kérvények elbírálását.

Ezzel kapcsolatban az illetékesek tájékoztatást adtak az MTI-nek: a Művelődésügyi Minisztérium felügyelete alatt működő egyetemeken augusztus végéig lebonyolítják az átirányítást kérők ügyeit. Az érintett intézményeken a fellebbezési kérvények elbírálására az átirányítási ügyek lebonyolítása után, vagyis augusztus 29-én, 30-án és 31-én kerül sor. Így a pályázók a fellebbezési kérvények elbírálásáról szóló értesítést szeptember első napjaiban kapják kézhez. (MTI)

Az egészen kicsi dubrovnikai színpadon kívül nincs számontartott szabadtéri Hamlet-előadás. Pontosabban eddig nem volt. Igen, eddig: a szegedi szabadtéri vasárnap esti Hamlet premierjéig. Minden helyi elfoglaltság nélkül mondhatjuk és mondjuk: ez az előadás nevezetessé és emlékeztetéssé válik majd, nemcsak a szegedi, hanem általában a szabadtéri színjátszás történetében.

Vámos László rendezése ugyanis megoldott egy elvisműfaji problémát. Azt a kérdést, hogyan lehet egy kamarajellegű, tulajdonképpen monológokra és dialógusokra épülő drámatípusú óriás-színpadon, mint a szegedi, magas színvonalon előadni. Úgy tehát, hogy a dráma gondolati anyaga ne veszítsen el, intenzitása ne csökkenjen és az egész produkció mégis a szabadtéri jellegének megfelelően populáris és a szó jó értelmében népi maradjon. Ez nem kis dolog. Nyilvánvalóan nem véletlen, hogy a szabadtéri színpadok — az intim határási dubrovnikin kívül — nem vállalkoznak erre a szinte reménytelennek látszó feladatra. S most, a vasárnap esti premier után azért kell megállnunk ennél a pontnál egy pillanatra, mert a szegedi vállalkozásból nemcsak izgalmas vakmerőséget, hanem meggyőző eredményt is dicsérhetjük.

A szabadtéri színpadot mi mindig úgy képzeljük, s óriás méretei miatt a szegedi különösen, hogy a látványosság, a monumentalitás és a dekorativitás elengedhetetlen feltétele és követelménye. Hogy enélkül nincs és nem lehet szabadtéri színjátszás. Ez természetesen igaz. A vasárnap esti premier után sincs okunk ezekről az elvekről lemondani. Csak hogy hol vannak ilyen elemek a Hamletben? Tulajdonképpen sehol. Vámos László vállalkozása nem is azzal vált jelentőséggé, hogy a látványosságnak, a monumentalitásnak, a darabbeli hiányzó elemeket kitalálta és hozzáköltötte Shakespeare tragédiájához, felhasználva ehhez a szabadtéri roppant technikai apparátusát. Ha ezt tette volna, rosszat csinált. Aki azonban látta az előadást, tudja, hogy erről szó sincs, nincsenek az előadásban a darabhoz költött, hozzátett mozzanatok, a rendező nem kísérletezett a Hamlet szabadtéri „meghosszabbításával”. Az előadás ilyen szempontból is pontos, hiteles, szövegű.

Vámos mást csinált. Már maga az a tény, hogy vállalkozott a dráma színrevitelére, bizonyítja, hogy szilárd meggyőződés élt benne: a gondolat ereje és fényessége még szabadtéri színpadon is képes pótolni a külsőleges látványosságot. De milyen legyen az a gondolat, melyik legyen az a dráma, amely erre képes? S itt következett a talán megis-

metelhetetlen telitalálat, hogy: a Hamlet. Ennek a több száz éves tragédiának gondolati anyaga ugyanis csakugyan olyan izgalmas és hatalmas még ma is, hogy képes lángragyújtani a színpadot, képes olyan fényességet teremteni, amelyhez képest a legnagyobb reflektorok világsága is csak halvány gyertyafény. Ezért nem volt szüksége a rendezőnek külsőséges látványosságra és dekorativitásra. A gondolat pótolta vasárnap a szegedi szabadtéri színpad puritán Hamlet premierjén mindent.

De hát mi ebben a drámában az a nagyon izgalmas? Annyira gazdag anyagi munka ez, hogy valamit kiemelni belőle az egyszerűsítés veszélye nélkül, aligha lehet. Mégis talán nem vulgarizálás arra mutatni, hogy Hamlet legáltalánosabb tartalma a *Rosszal találkozó ember* megrettenése, zavara, félelme és tehetetlensége. Általános emberi élmény ez, mindenki találkozott már vele, s ezért van az, hogy Hamletet kortársának és egy kicsit önmagának is érezte az ember, régen is, és annak tekintni ma, a mi korunkban is. Nem egy évszázaddal ezelőtt meghalt királyfi történetét figyeltük tehát a szabadtéri nézőterén, hanem a magunk gondjaira, bajaira ismertünk rá, félelmeinkre, neurastheniánkra egy kozmikus méretű dráma anyagában. Nem egy irodalmi mű kibontakozását, nem egy

színpadi előadás fordulatait, nem valami csinált és mesterséges dolgot, hanem Hamletet, a kortársunkat figyeltük torokszorító izgalommal a csillagtejtű szabadtéri hatalmas nézőterén. Ez a mai-ság teremtett kapcsolatot a nézőtér és a színpad között, s erősebb és szorosabb, féltettebb és forróbb kapcsolatot, mint a legdekoratívabb látványosság.

Mindebből persze nehogy azt gondolja valaki, hogy a szabadtéri Hamlet valamit hevenyészett, összezecsapott produkció volt, amely nemcsak a látványosságról, hanem magáról az igényes színpadi megformálásról is lemondott. Szó sincs róla. Az előadás minden szempontból kitűnően megkonstruált és a szabadtéri jellegéhez alkalmazott, csak éppen nem a látványosság irányába. A rendező, aki egyben az előadás díszleteit is tervezte, ha hatalmas, mozgatható oszlop felhasználásával konstruálta meg a játékkertet. Ezek a hatalmas kőoszlopoknak tűnő építmények a nyílt színen mozognak, s a játékkert alakításán felül intenzív atmoszferikus hatást kelte; mintha hegyek mozdulnának. S egyébként is bővelkedik az előadás kitűnő színpadi ötletekben, mint amilyen például a szellemjelenet elképzelésében és kivitelben egyaránt bravúros megoldása. A címszerepet az utóbbi évek legnagyobb visszhangú Hamlet-alkítás színésze,

Gábor Miklós játszotta. Mindenfélé egyoldalúság nélkül, a teljes embert felrajzolva emelte ki szerepéből a mai nézőkhöz legközelebb álló tartalmakat. A kortársat játszotta. Azt hisszük, ez sikerének lényege. Ezért kellett figyelni rá, ezért nem lehetett egy szavát sem elszalasztani.

Szemléletes erővel, plasztikus hatással rajzolódott ki az előadásban a dráma többi alakjai is a kitűnő szereplőgárdai alakításában. Besenyői Ferenc Királyja mindenféle egyszerűsítés nélkül teljes emberi portrét rajzolt. Hasonlóan gazdag és sokszínű alakítás Ajtay Andor Poloniusa. Tolnay Klári Királynéja karakterisztikus. Avar István kitűnő Horatio. Vass Éva Oféliája líraián rajzolt. Újlaki László Színesz királyja remekül megformálta, s kitűnő Kőműves Sándor Sírásója. De a többiek is mindannyian színvonalasan megfelelőek szerepüknek. A színpadon igazi együttes mozgott. Hibás, rosszul felfogott és előadott alakításokkal nem találkozunk.

Az előadás stílusához, jellegéhez kitűnően illeszkedett Mialkószki Erzsébet jelmeze. Kurtagy György kísérőzenéje erőteljes.

Hunyadi László

Öt Hunyadi-premiert látnunk eddig a téren. Közülük négy tulajdonképpen és lényegében azonos volt: az első, 1959-es bemutató pilléreire nyugodott. Az ideai nyitóláda, a szombati premier azonban újat hozott, s bizonyos értelemben megalkototta azt a hagyományt, amely ennek a méltán népszerű Erkel-operának az előadásában a szegedi szabadtéri kialakult.

Nem is kérdés, szükséges volt-e változásra. A közönség mindenfélé színházról és színpadról újat, újdonságot vár, s hálásan fogadja ennek mindenfélé jeleit. Nyilvánvalóan hálás azért is, ha egy jól ismert művet új feldolgozás fényében mutatnak be neki.

Mikó András, az eddigi Hunyadi-előadások rendezője és Varga Mátyás, díszlettervező most erre vállalkozott. Új koncepciójuk nem totális. Azt tehát, amit hagyomány megszakításnak nevezünk, nem az eddigi előadások elveinek és megvalósult formáinak teljes felforgatását és szétbontását jelenti. A hagyományos Hunyadi-előadások olyan elemek, mint például a látványosság, a monumentalitás és dekorativitás, a színes, festői komponált tömegjelenet, magától értetődően változatlanok maradtak, legalább is mint alapelvek. Mint megvalósult színpadi megoldások viszont a régiekhez képest természetesen nem változatlanok. Az új Hunyadiiban más például a tömeg mozgásának szerkezete és rendje. A látvány azonban, amely ebből született, éppolyan színes, szép és dekoratív, mint a korábbi előadásoké. Sőt a tömegmozgás struktúrájának átalakulásával a monumentalitás és látványosság — magában hordva az újdonság, tehát a meglepődés mozzanatait — még nagyobb arányú és hatású, mint volt.

Az újítás tehát nem ebben van. Hanem abban, hogy ez az ideál felújítás tagadja a szegedi szabadtéri alapvető „naivitást”. Azt, hogy ez a színpad csodákat tud varázsolni a nézők elé,

hatalmas várakat, épületeket, tornyokat. Egyáltalán, hogy a látványnak és a látomásnak elemi intenzitását tudja adni. A mostani felújítás azt tagadja, hogy a szegedi szabadtéri alapvető naivitásunkra, gyermeki csodálkozásunkra épül.

Ez az elgondolás nem légből kapott, nem alapítványtalan valami. Való igaz, a modern színház egyik irányja mindenfélé naivitással szembeáll, s racionálisabb szemmel nézi. Egészen bizonyos, hogy ennek a közhírlásból kiinduló elgondolásnak attól függetlenül is lehet létjogosultsága a szabadtéri, hogy ez a színpad természeténél fogva naivabb, mint a többi.

Ezért nem az a kérdés, igaza van-e Mikó Andrásnak és Varga Mátyásnak abban, hogy a szabadtéri naivitását bizonyos értelemben fel akarják oldani, s a korábbi naturalis díszletek helyett létrehozni egy absztrakt színpadi konstrukciót, lépcsőknek és hidaknak semmiféle varra vagy valóságos építményre nem emlékeztető rendszerét. Az a kérdés, hogyan illeszkedik ez az új struktúra magához a színpadra vitt konkrét anyaghoz, Erkel operájához?

Azt gondoljuk, nem illeszkedik jól. Az absztrakt — tehát egyáltalán nem naiv — alapkonstrukción ugyanis egy izig-vérig naiv drámai és zenei anyag kerül a közönség elé, olyan opera, amely elsősorban nem gondolati anyagával, hanem gyermeki naivitásunkra támaszkodik, és hogy úgy mondjuk vegetatív idegrendszerünket veszi célba, és éppen ezzel gyönyörködött.

Ez kétségkívül ellentmondás. De nem kiáltó. Ugyanis az előadás összes többi eleme — azzal, hogy a Hunyadi László naivitását erőteljesen és felfokozottan hangsúlyozza — ennek az ellentmondásnak az eltüntetésére, feloldására törekszik. Emiatt aztán a szó szabadtéri értelmében „naiv” előadást látnunk most is, akárcsak az elmúlt években. De az előadásnak ez a művel egyező formája kétségtele-

nül a színpadi alapkonstrukción ellenében, azzal szemben érvényesülve jött létre.

Ez a jó értelemben vett „naivitás” jellemzi a vezényelő Vaszy Viktor karrieri munkáját is. Többek között például azért is, mert a lírai és drámai részek olyan jól eltalált egyensúlyt tapasztaltunk ezen az előadáson, mint talán még soha a szegedi szabadtéri Hunyadi-produkción. S ebben a színpadban születtek Márk Tivadar színpompás jelmezei és Barkóczy Sándor méltóságos táncosai is.

És természetesen ilyen színpadban játszottak a közreműködő művészek is. A címszerepet a szegedi szabadtéri először szereplő Szőnyi Ferenc alakította, magas színvonalon és nagy hatással. Lírai színezetű tenorjához érezhetően az operának ilyen részei állnak közelebb. Ennek megfelelően alakítás is ezekben bizonyult a legsikeresebbnek, de jól oldotta meg a szerep drámai, hősi jellegű feladatait is. Ki szeretnénk említeni tisztán, világos szövegmondását, amely ilyen populáris jellegű színpadon, mint a szegedi, mindenképpen dicsérendő. V. László szerepét most is, mint eddig mindig, Szabó Miklós alakította. Úgy érezzük, játéka — különösen színészi szempontból — elmélyültebbé vált. Amit nyújt, a király teljes jellemrajza. Szilágyi Erzsébet szerepében Dery Gabriella kulturált előadásával, imponáló biztonsággal és tudásával szerzett taposokat. Gyimesi Kálmár Cillei szerepében először mint énekes alkotott figyelemre méltó. Agai Karola líraián gyengéd Máriaja az alakítás némely pontján kissé halványan tűnt. A jó orgánumú Nagy Sándor Garánadora — a fiatal művész ugyancsak először szerepelt a szegedi szabadtéri — a következő előadásokon nyilván súlyosabbá válik majd. Gregor József (Rozgonyi) és Réti Csaba (Hírnök) jól megoldotta a szerep feladatait.

A Szalay Miklós vezette korus végig kitűnően működött közre.

OKRÓS LASZLÓ

MÉSZ, CSERÉPKÁLYHA, CSEMPE, PARKETTA, KÓPOR, TŰZIFA, BITUMEN, BETONCSÓ 30—40-es és aszfaltozókorlátlanul kaphatók, vidékre is. A SÁNDORFALVI FMSZ TŰZEP-TELEPÉN. X. S. 84 243

Ajándékozzon szegedi himzett papucsot az FMSZ borszaküzletéből. Szeged. Somogyi utca 17. szám. S. 84 531

Kiválóan jó előnevelt G 33-as tojóbíbrid kapható a szegedi Móra Ferenc Színpad, Erdeklődni a központban. Boeska u. 5. sz.

Ajándékozzon SZEGED CITYVOXOT!